

Idea Challenge A1

Мога да разработя собствена идея и бизнес модел
Базисно обучение по предприемачество

Да създадем стойност

Ако някой има добра идея, може да се създаде нова стойност. Но често зад създаването на един продукт стоят много стъпки. Децата ще научат това с помощта на примера за мармалада от ягоди: от засаждането, през обработването, до консумацията. Важно при това е също да се произвежда възможно най-устойчиво.

Материали за учителите

В материалите провеждането на предизвикателствата е описано детайлно, стъпка по стъпка, за да се даде възможност за директното им използване в класната стая. Материалите за учителите се прилагат заедно с материалите за учениците (=Работни листове).

Знакът „➡“ е използван за работна задача, която служи за задълбочаване на знанията и се прави по избор. Съответните работни листове се намират в документа „Допълнителни материали за учениците“. Всички документи са публикувани на интернет страницата www.youthstart.eu.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

BMB
Bundesministerium
für Bildung

МИНИСТЕРСТВО
НА ОБРАЗОВАНИЕТО
И НАУКАТА

stadtschulrat
für wien

YouthStart
Bulgaria

ifte
Entrepreneurial
Training

Програмата Youth Start Entrepreneurial Challenges

е базирана на TRIO-модела за предприемачество – www.youthstart.eu

Базисно обучение по предприемачество				Култура на предприемачеството						Гражданско обучение по предприемачество	
	Idea Challenge		Hero Challenge		Empathy Challenge		Storytelling Challenge		Buddy Challenge		My Community Challenge
	My Personal Challenge		Lemonade Stand Challenge		Perspectives Challenge		Trash Value Challenge		Open Door Challenge		Volunteer Challenge
	Real Market Challenge		Start Your Project Challenge		Extreme Challenge		Be A Yes Challenge		Expert Challenge		Debate Challenge

TRIO-моделът е цялостна концепция, която обхваща три области:

„Core Entrepreneurial Education“ разглежда базисната квалификация за предприемаческо мислене и поведение, компетентността за изграждане на компетентността за разработване на собствени идеи и тяхното гъвкаво и иновативно осъществяване.

„Entrepreneurial Culture“ се свързва със стимулирането на култура на отворено приемане на новостите, култура на емпатия, на екипност и креативност, на целенасоченост и собствена инициатива, но също така и осъзнаване и готовност за поемане на риск.

„Entrepreneurial Civic Education“ цели укрепването на социалната компетентност на граждани, които да поемат отговорност за себе си, за другите и за околната среда.

Всяко от предизвикателства е част от едно от 18-те **семејства** предизвикателства и е разположено в едно от нивата на TRIO-модела. Семејството предизвикателства може да съдържа в себе си няколко предизвикателства от различни нива. В методическите указания използваните нива са както следва: **A1** – начална степен, **A2** – прогимназиална степен, **B1, B2 и C1** – различни нива на горната гимназиална степен. Всяко следващо ниво надгражда предходното.

Методически указания

Тема	Да създадем стойност
Ниво	A1
Предизвикателство	<p>Idea Challenge – от идеята до бизнес модела!</p> <p>Да имаш добра идея не е просто. Още по-трудно е да я осмислиш, а най-трудно – да я приложиш успешно. С помощта на един продукт (напр. курабийки), децата от основната образователна степен разбират, че са необходими много стъпки за да се създаде нещо „стойностно“. Учениците от прогимназиалната степен на обучение създават прототипи (напр. един люлеещ се стол) и с помощта на обратна връзка намират нови и по-добри решения. Младежите от гимназиалната степен на обучение се занимават с целия процес: от идеята до устойчивия бизнес модел.</p>
Продължителност	2–3 учебни единици
Идеята зад това предизвикателство	<p>При това предизвикателство децата трябва да научат, че идеите могат да създават стойност и са необходими за да организираме по-устойчиво нашия живот. С помощта на подходяща за възрастта история те разбират как се създава стойност (верига на стойността) и се запознават с измеренията на устойчивостта. За пример служи процесът на производство на мармалад от ягоди, който се проследява стъпка по стъпка.</p> <p>Освен това учениците анализират вериги на стойността, оценяват ситуации с оглед на устойчивостта и създават правила на класа, свързани с устойчивост.</p>
Предприемачески компетентности съгласно Референтната рамка	<p>Мога да решавам несложни задачи.</p> <p>Мога творчески да развивам идеи и да осъзная стойността им.</p> <p>Мога да приложя обикновени умения в областта на планирането и разбирам ограничеността на ресурсите.</p> <p>Мога да работя заедно с други хора.</p> <p>Осъзнавам важността на икономиката, екологията и обществото за нашия живот.</p> <p>Мога да обяснявам и сравнявам цените и значението на стоките и услугите.</p>
Езикови компетентности	<p>Мога да преразкажа една история за създаването на стойност и устойчивост. Мога да аргументирам решения.</p> <p>Мога да формулирам правила.</p>

Лексика по темата (върху учебен плакат)	устойчивост, работно време, държава, сътрудници, собственици, предприятие, транспортирам, работно място, клиенти, продукти, суровини, честно, отговорност, икономика, околна среда, общество, PET-бутилка, търговия на дребно
Проверка на компетентностите	1. Трансфер: разработване на вериги на стойността (Работен лист 1) и разсъждения във връзка със справедливото разпределяне на създадената стойност. 2. Трансфер: Анализ на ситуации от гледна точка на устойчивостта (Работен лист 2)
Предварителни знания	Принципно предизвикателството може да се проведе и без предварителни знания. Би било добре в началото да се проведат следните предизвикателства: A1 Idea Challenge („Дай живот на идеите си“); A1 Trash Value Challenge („Създай от старото нова стойност“ предмети от отпадъци)
Тяло & Дух	На следните линкове ще намерите кратки несложни упражнения за активиране и концентрация, а също и упражнения за по-добра съсредоточеност (вкл. кратки видеоклипове). В зависимост от ситуацията изберете едно или повече от предложените упражнения: www.youthstart.eu или на www.youthstartbg.weebly.com/
Подготовка	<ul style="list-style-type: none"> Изтегляне на ppt-презентация от www.youthstart.eu или http://youthstartbg.weebly.com/ Копиране на комикса „Ние създаваме стойност“ съответно на броя на учениците или поръчване на детската книжка (възможно само за Австрия на wilhelm.kraetschmer@sv.sparkasse.at). Копиране на Работни листове 1 – 3 за всеки ученик Плакати, флумастри
Изпълнение	
Работна стъпка 1	<p>Преподаване с развиващи въпроси, при което историята „Да създадем стойност“ се обсъжда с помощта на ppt-презентацията.</p> <p>В историята Юлия (между другото тя е на девет години), заедно с Леви и баба си, тръгва на излет до една специална градина. Там тя вижда как се създава стойност (верига на стойността) и се запознава с измеренията на устойчивостта.</p> <p>Точно описание на отделните слайдове, вкл. текст и дидактически указания, ще намерите в плана на урока на стр. 5.</p>
Работна стъпка 2	Да създадем стойност (Работен лист 1)

	<p>При Работна задача 1 децата обмислят с помощта на конкретни примери какви стъпки се предприемат при създаване на стойност. Би трябвало да успеят да разпознаят поне една следваща стъпка.</p> <p>При Работна задача 2 трябва да се определи кой колко ще спечели при изработване на тениска. Накрая се обсъжда и дали това разпределение е справедливо.</p> <p>Решенията на тези задачи ще намерите в този материал на стр.13.</p>
Работна стъпка 3	<p>Да действаме устойчиво (Работен лист 2)</p> <p>Децата намират различни ситуации, които трябва да оценят от гледна точка на устойчивостта и дават съответни предложения за подобряване на устойчивостта (Работна задача 1).</p> <p>При Работна задача 2 трябва да се разработят правила за поведение на класа с оглед на устойчивостта.</p> <p>Решения на двете работни задачи ще намерите в този материал на стр. 14 и 15.</p>
Работна стъпка 4	<p>Самооценка в края на урока (Работен лист 3)</p> <p>Този тест трябва да се реши индивидуално или в групи по двама. Всеки ученик трябва да се оцени сам. Прочетете бавно всяко твърдение. Дайте време на учениците да помислят и да се самооценят, като оградят подходящия емотикон. Накрая можете или да съберете отговорите, или да ги използвате като база за дискусия в класа.</p>
Работна стъпка 5	<p>Раздаване на комиксите или детските книжки</p> <p>Накрая децата получават екземпляр от историята „Да създадем стойност“. Това дава възможност и по-късно да се занимават с темата чрез игра.</p>
Контекст в рамките на програмата - Предизвикателства	<p>Това предизвикателство служи като въведение към „Idea Challenges“ от по -високите образователни нива. За подготовка са подходящи „Idea Challenge: Дай живот на идеите си (Ниво A1) и „Trash Value Challenge: създай от старото нова стойност – предмети от отпадъци“ (Ниво A1). След това може да се работи по предизвикателства от семействата „Debate“, „Start your Project“ und „My Community“.</p>
Полезни линкове	<p>За проекта Youth Start Entrepreneurial Challenges: www.youthstartproject.eu</p> <p>Други учебни материали (включително филми): www.youthstart.eu</p>
Източници	<p>Оригиналната версия е публикувана в сътрудничество със Съюза на австрийските спестовни каси, на Инициативата за обучение по</p>

	<p>предприемачество (IFTE) и Компетентностния център по ценностно ориентирана икономическа дидактика на университета КРН Виена/Кремс, Първо издание, Виена 2014</p> <p>Автори: Хайди Хубер, Гералд Фрьолих</p> <p>Илюстратор: Хелмут Покорниг</p> <p>Фотоси: www.pixabay.com, www.thinkstockphotos.de</p>
Условия за ползване	<p>Всички материали за учители и ученици, разработени в рамките на Youth Start Entrepreneurial Challenge, са под лиценз на Креатив комънс (Creative-Commons-Lizenz). Можете да размножавате и разпространявате материалите във всякакъв формат или среда, но само при коректно назоваване на имената. Няма право да използвате материалите с комерсиална цел. Можете да обработвате материалите, но да ги разпространявате само под същия лиценз както оригинала. Точните подробности по лиценза ще намерите на интернет страницата:</p> <p>http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.de</p> <p>Екипът на Youth Start Team ще се радва, ако се свържете с нас: от една страна за свързване с националните партньори и техните предложения и от друга – за подпомагане реализацията на проекта.</p> <p>e-mail: siop_smartstarteurope@abv.bg; office@ifte.at</p>
Автори Издатели	<p>Хайди Хубер (автор), Гералд Фрьолих (автор & издател), Йоханес Линднер (издател) Ева Ямбор (издател) Горанка Недева (издател)</p>
Графично оформление	<p>Валентин Майерхофер (оформление), Петер Щромбергер (пиктограми), Хелмут Покорниг (илюстрации)</p>
Превод Редакция	<p>Калинка Попстефанова (превод)</p> <p>Горанка Недева (редакция)</p>

План на урока

Презентацията включва 27 фолия, с помощта на които трябва да бъде разказана историята от детската книжка. Текстът в презентацията е сведен до минимум. Необходимата информация за историята ще намерите в този план. Дидактическите указания са само предложение или импулс.

Фолио	Текст за историята и (дидактически) коментар
	<p>Днес искам да ви запозная с една история, в която се разказва как може да се създаде стойност.</p>
	<p>Първо искам да представя главните герои в историята:</p> <p>Това е Юлия – вие я познавате вече от други истории.</p> <p><i>[Тук можете да попитате за вече обсъждани истории с Юлия.]</i></p> <p>Юлия е вече на 9 години и живее заедно с големия си брат Макс при родителите си. Неин верен спътник е едно плюшено животинче – мишлето Леви.</p> <p>Юлия и Леви имат една голяма тайна: те могат да си разговарят без някой да забележи това.</p> <p>Юлия и Леви ни съпровождат през цялата история.</p>

Idea Challenge A1

Youth Start Entrepreneurial Challenges

Юлия прекарва всеки вторник следобед със своята баба.

Те често отиват на излет.

Спомняте ли си още къде бяха отишли те в една друга история? *[в града – там купиха курабийки]*

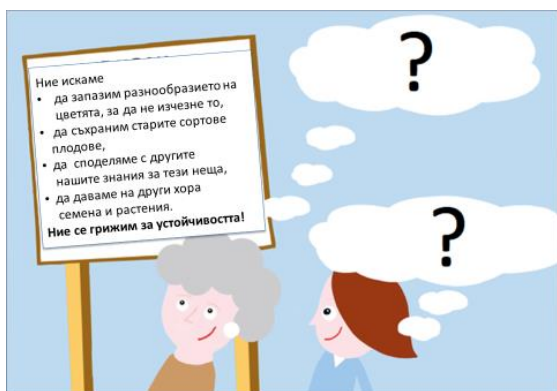

Днес те искат да отидат с автобуса до една много специална градина. Там могат да се открият много неща.

Юлия е във възторг: „Каква чудесна градина – има и ягоди!“

[Попитайте какво друго още може да има в тази градина. Може да дадете на децата да опишат картината.]

[Прочетете на децата текста от табелата. За какво може да размишляват сега Юлия и нейната баба? Съберете няколко предложения.]

Баба мисли: „Когато бях на годините на Юлия, имяхме различни видове ягоди и моркови в нашата градина. Вече съвсем бях забравила това.“

Юлия мисли: „Но какво означава устойчивост? Тук сигурно ще разбере това.“

Юлия обича ягоди и пита баба си: „Можем ли сами да си наберем ягоди?“

„Би било чудесно, а ще можем и да похапнем малко“, шепне Леви в ухото на Юлия.

Всички хапват от вкусните ягоди.

Сега те естествено искат да опитат и от другите видове.

Баба си мисли, че най-много обича тези ягоди, защото са много сладки.

Юлия смята, че тези ягоди са много забавни и всяка има различен вкус.

Леви смята, че морковите са по-вкусни от всички, които е ял до сега.

Това е Бенжамин. Той се грижи гостите на Ноевия ковчег да получат добра храна. Днес той готви своя прочут мармалад от ягоди с мед.

11

От Бенжамин може да се купят ягоди и мармалад.

[Накарайте децата да пресметнат колко струва един килограм мармалад.]

Юлия пита баба си, защо трябва да се връщат бурканите.

Имате ли предположения какъв е смисълът ?

[Съберете няколко предложения от децата.]

Баба отговаря: „За да може Бенжамин отново да ги ползва, а не да купува нови. Това е добре за околната среда.“

12

Бенжамин грабва един тиган и приготвя няколко палачинки.

[Попитайте децата какви продукти са нужни за палачинките.]

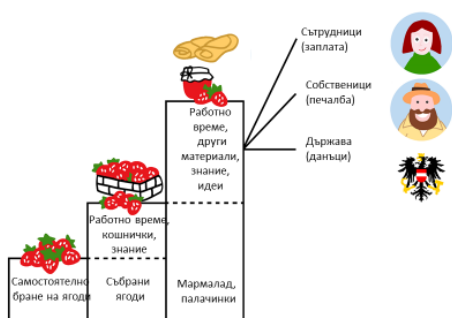
Юлия се вглежда в табелките с цените и се учудва: „Защо всъщност един килограм мармалад е толкова по-скъп от един килограм ягоди?“

13

Имате ли идея защо това е така и можете ли да помогнете на Леви за обяснението?

[Съберете няколко предложения.]

14

Добре е, че Леви е винаги толкова внимателен. Той може да обясни защо някои неща струват повече от други.

[Обсъдете графиката с децата и обърнете специално внимание на това, че допълнително създадената стойност се разпределя между сътрудниците (възнаграждения), собствениците на предприятието (печалба) и държавата (данъци).]

Idea Challenge A1

Youth Start Entrepreneurial Challenges

15

Юлия, баба и Леви хапват от палачинките на Бенжамин.

„Ммм, толкова много ми харесват палачинките. Веднага бих могла да изям още две!“, казва Юлия. Леви смята, че те имат особен вкус. Той моли Юлия да попита Бенжамин дали не използва някаква тайна рецепта.

16

Бенжамин отговаря: „Моите палачинки и мармалади са толкова вкусни, защото ползвам най-добрите продукти. Аз зная точно как се произвеждат.“

Той се смее: „Даже мога да ги виждам всичките от кулата на нашата църква.“

17

[Попитайте учениците какви продукти могат да видят на картинката.]

18

Отделните доставчици разказват по нещо за своите продукти.

Пчеларят казва: „Моите продукти не се транспортират отдалече. Това е добре за околната среда.“

Мелничарят, който заедно с работниците си доставя брашно, разказва: „Тъй като хората купуват моите продукти, моето работно място е тук и не е необходимо да се мества. Аз винаги съм честен с моите клиенти и сътрудници.“

Жената, която доставя мляко и яйца, казва: „При мен се знае точно кое как се произвежда. За мен е важно моите животни да са добре.“

Накрая споделя и жената, която доставя ягодите: „Нашите продукти са вкусни, те са и здравословни.“

Сега вече би трябвало да е ясно какво означава устойчивост?

Добре е, че Леви отново е внимавал толкова много. Той може точно да разкаже на Юлия какво е устойчивост.

[Попитайте какво си представят за отделните понятия и дали се срещат за различни примери.]

Икономика: да се произвежда без да се разхищават суровини; запазване на предприятието и работните места; честно отношение към клиенти и сътрудници

Околна среда: опазване на животните и околната среда; грижа за чистотата на въздуха, водата и почвите; многократна употреба на нещата

Общество: поемане на отговорност за другите; споделяне на знанията; един с друг вместо един срещу друг

[попитайте децата защо кръговете се застъпват]

„Аха, сега разбрах какво значи устойчивост. Означава, че трябва да е добре за всички – за всички хора, животни и за цялата околна среда“, казва Юлия.

Юлия също иска да направи нещо, което да е добре за всички.

Тя купува малки растения разсад за ягоди и подправки, както и семена за моркови. Ягодите засажда в градината, морковите – на балкона и подправките – на перваза на прозореца.

21

Юлия мисли: „какво трябва да спазвам, за да отгледам хубави растения? Баба сигурно може да ми помогне за това.“

[Попитайте децата, според тях от какво се нуждаят растенията.]

Баба казва за какво трябва да внимава: „Трябва да намериш добро място с достатъчно светлина, добра почва и винаги необходимото количество вода за всяко растение.“

22

Сега Юлия иска да засади растенията. Баба ѝ обяснява как да направи това най-добре:

„Трябва да има достатъчно разстояние между растенията. Целите корени трябва да са заровени в пръстта. Само така растението може да се развива добре.“

23

За да може най-после да се прибере реколтата, е необходимо малко търпение – независимо дали растението е в градината, на балкона или в стаята на перваза на прозореца. Ягодите се нуждаят от няколко месеца, за да може най-после да се ядат.

24

Най-накрая Юлия, заедно с Леви, могат да оберат ягодите. За щастие баба има време, заедно с Юлия и Леви да свари ягодов мармалад. За целта естествено ползват тайната рецепта на Бенжамин.

Idea Challenge A1

Youth Start Entrepreneurial Challenges

25

Днес след обед Юлия е поканила няколко приятелки и приятели за да хапнат заедно палачинки с ягодов мармалад. Тя вече е в радостно очакване.

26

Всички деца обичат вкусните палачинки. Тъй като всички са много възхитени, на прощаване Юлия подарява на всяко дете малко бурканче домашно приготвен мармалад.

Юлия и Леви успяха от едни малки растения да приготвят нещо ценно, което да зарадва всички.

SPARKASSE
Verband Österreich

Konzept und Text: Heidi Huber und Gerald Fröhlich
Illustrationen: Helmut Pokornig
Photos: www.pixabay.com

27

Решения към Работен лист 1

Да създадем стойност

Работна задача 1: Да създадем стойност

памук → конец (предачница) → плат (тъкачница) → дрехи (текстилна фабрика, шивачница)
какао → шоколад → торта, бонбони, шоколадово великденско зайче (напр. сладкарница)
петрол → пластмасов гранулат → PET-бутилка → PET-бутилка, абажур, поларен пуловер (рециклиране или създаване на нов продукт от отпадъци)
руда → метал → консервна кутия, куфар за лаптоп, автомобил
горско стопанство (лесовъд) → дъски/парчета дърво (дъскорезница) → дървени играчки
плодове → смути

Работна задача 2: Кой колко печели от една тениска

По-долу ще намериш списък на тези, които печелят от една тениска. Кой колко получава, според теб, ако в магазина тениската струва 10,00 лева? Свържи – с един флумастер – отделните позиции със съответните части на тениската.

Магазин, от който се купува тениската (търговия на дребно)	4,00 лева
Марково предприятие, което моделира тениската и прави реклама за нея (напр. adidas, Nike, Hello Kitty и др.)	1,80 лева
Държава (данъци)	2,00 лева
Фабрика, в която се произвежда тениската (тук се имат предвид разходите за производство на плата/памук)	1,60 лева
Предприятия, които транспортират тениската (с кораб, камион, влак и др.)	0,50 лева
Работник, който шие тениската	0,10 лева

Указание: Стойностите се основават на различни изследвания за разпределение на разходите (напр. Clean Clothes Campaign – кампания за почистване на дрехи)

Смяташ ли, че това разпределение е справедливо? Обсъдете това в класа.

Не. Работниците получават твърде малка част → със заплатите си едва покриват издръжката на живота си. Освен това условията на труд често са много лоши.

Решения към Работен лист 2

Да действаме устойчиво

Работна задача 1:

Ситуация	устойчиво?		Аргументация и предложение за подобрене
	да	не	
Ана е поръчала монтаж на нов душ. Оттогава тя взема душ всеки ден за пет минути, вместо да лежи половин час във ваната	х		Тя пести вода (в някои региони питейната вода е оскъдно благо).
Майката на Петър всеки ден го води на училище с колата. Пътуването продължава три минути. Майката не иска той да ходи сам на училище, тъй като сутрин пред сградата на училището винаги се движат много автомобили.		х	Вредните газове са по-малко, когато на къси разстояния хората вървят пеша, вместо да се придвижват с кола (при това е и по-здравословно) → по-малко трафик → по-малко рискове.
Мари обича спонтанно да купува разни неща. През целия ден тя не е яла нищо и сега вижда в супермаркета голяма опаковка домати на изгодна цена. На следващия ден тя ще пътува за едноседмично гостуване при сестра си.		х	Вероятно това количество ще е твърде голямо за един ден – домати може да се развалят → трябва да се пазарува разумно, може да занесе домати на сестра си.
Всеки ден, когато отива на училище, Юлиан получава от майка си закуска и напитка в пластмасова бутилка.		х	Пластмасата замърсява околната среда → да се използва бутилка от материал, който може да се рециклира (стъкло, метал).
Тъй като съседката си е счупила крака, Мия прави покупки за нея и разхожда кучето ѝ.	х		Поема се отговорност за друг човек, а и движението е здравословно.
За да реализира по-голяма печалба, производител на играчки решава да изнесе по-голяма част от производството си в Индия. Там заплатите са много по-ниски.		х	Губят се работни места, повишава се замърсяването на околната среда поради по-дългия транспортен път. Затова пък в други региони се създават работни места. Но печалбата не трябва да бъде единствена цел.

Idea Challenge A1

Youth Start Entrepreneurial Challenges

Биргит подрежда раклата си с рокли и забелязва, че има твърде много дрехи. За да отвори повече място, тя изхвърля всички дрехи, които вече не ѝ харесват.		x	Разхищаване на суровини → по-добре е да направи дарение за други хора, които наистина се нуждаят от дрехи. Трябва да пазарува по-разумно.
Сара най-много обича да кара планинския си бегач направо през гората. Така е най-вълнуващо – няма нужда от пътеки. Миналата седмица тя едва не падна, защото изведнъж пред нея застана сърна.		x	Чрез това поведение се застрашават околната среда и животните → трябва да се движи само по обозначените пътища.
Якоб винаги купува хранителни продукти от един и същ пазар. Там се продават само биопродукти от региона.	x		Това означава по-малко замърсяване на околната среда, а и парите остават в региона.

Работна задача 2:

Оформете за вашия клас плакат с пет точки за това как трябва да действате устойчиво.

- Да делим с другите
- Да се подкрепяме взаимно
- Да избягваме ползването на пластмаса
- Да изхвърляме по-малко отпадъци
- Да изхвърляме колкото може по-малко храна